

Innst. 177 S

(2016–2017)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

Prop. 148 S (2015–2016)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Samtykke til ratifikasjon av Minamata-konvensjonen om kvikksølv

Til Stortinget

Sammendrag

Utenriksdepartementet viser i proposisjonen til at forhandlinger om en ny kvikksølvavtale ble avsluttet 19. januar 2013. Landene var da enige om en bindende konvensjonstekst for å redusere utvinning, omsetning, bruk og utslipp av kvikksølv. Avtalen har fått navnet The Minamata Convention on Mercury, på norsk Minamata-konvensjonen om kvikksølv, heretter betegnet som Minamata-konvensjonen.

Avtalen ble formelt vedtatt og signert av 92 land inkl. Norge i oktober 2013 i Japan. Avtalen vil tre i kraft når 50 land har ratifisert den.

Minamata-konvensjonen er for Norge en viktig avtale, da den bidrar til å beskytte helse og miljø fra langtransportert kvikksølvforurensning. Den innebærer også partsbidrag og økonomiske konsekvenser gjennom administrativ oppfølging på møtedeltakelse og rapportering. Det er derfor vurdert at Stortingets samtykke er nødvendig i medhold av Grunnloven § 26 annet ledd.

Departementet viser til at avtalen er i tråd med gjeldende norsk politikk for å stanse utslipp av miljøgifter og å etablere en global avtale for kvikksølv. Dette er bl.a. nedfelt i St.meld. nr. 14 (2006–2007) Sammen for et giftfritt miljø – forutsetninger for en tryggere fremtid, der det står at regjeringen vil arbeide for en global avtale som strengt begrenser bruk og utslipp av kvikksølv. Norges pådriverrolle omtales

også i Meld. St. 14 (2010–2011) Mot en grønnere utvikling.

Som vedlegg til proposisjonen følger avtalen i engelsk originaltekst, med oversettelse til norsk.

Minamata-konvensjonen gir bindende regler for å beskytte helse og miljø mot utslipp av kvikksølv. Avtalens bestemmelser regulerer tilførsel av kvikksølv til markedet fra gruvevirksomhet eller andre kilder, bruk av kvikksølv i produkter og prosesser og utslipp til luft og vann. Avtalen regulerer også lagring av kvikksølv og håndtering av avfall. Avtalen vil også bidra til å støtte arbeid i utviklingsland for å redusere kvikksølvutslipp gjennom teknisk assistanse og kapasitetsbygging, og det er også en finansiell mekanisme i avtalen.

Departementet viser til at konvensjonen kom på plass etter lang tids internasjonale forhandlinger. Bakgrunnen for forhandlingene lå i den globale risiko for helse og miljø som kvikksølv utgjør. I 2001 ble det innenfor rammen av FNs miljøprogram (UNEP) enighet om å gjøre en global risikovurdering, som konkluderte med at det var behov for global handling.

På den diplomatiske konferansen i Japan i 2013 ble det fattet vedtak som ga mandat til forberedende arbeid frem til konvensjonen trer i kraft. Det ble opprettet et eget interimsekretariat for arbeidet, og dette ble lagt til FNs miljøprogram.

Det er i proposisjonen gjort rede for de enkelte artikler i avtalen.

Forholdet til norsk rett

Departementet viser til at avtalen ikke nødvendigvis krever lov- eller forskriftsendring. Med hjemmel først og fremst i forurensningsloven og produktkontrollloven regulerer Norge allerede kvikksølv strenge enn det som følger av avtalen. Det vises her bl.a.

til systemet for utslippstillatelser etter forurensningsloven, samt annet regelverk gitt med hjemmel i forurensningsloven. I produktforskriften, som er gitt med hjemmel i produktkontrollloven, er det et generelt forbud mot kvikksølv i produkter, og Norge har her et forbud som går noe lenger enn det som finnes i EU-området, bl.a. ved å ha et forbud mot kvikksølv i amalgam.

Avtalen er videre i tråd med den generelle norske politikken om å styrke internasjonal regulering av miljøgifter for å stanse utslipp også til norsk miljø.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Per Rune Henriksen, Anna Ljunggren, Audun Otterstad og Terje Aasland, fra Høyre, Tina Bru, Odd Henriksen, Eirik Milde og Torhild Aarbergstøtten, fra Fremskrittspartiet, Jan-Henrik Fredriksen og Øyvind Korsberg, fra Kristelig Folkeparti, Steinar Reiten, fra Senterpartiet, Marit Arnstad, fra Venstre, lederen Ola Elvestuen, fra Sosialistisk Venstreparti, Heikki Eidsvoll Holmås, og fra Miljøpartiet De Grønne, Rasmus Hansson, viser til forhandlingene om Minamata-konvensjonen om kvikksølv, vedtatt og signert av 92 land, deriblant Norge, i 2013. Stortinget har i flere sammenhenger og under skiftende regjeringer støttet at Norge har inntatt en pådriverrolle i dette arbeidet, og komiteen er tilfreds med at det nå legges fram forslag om norsk ratifikasjon av konvensjonen, som har til hensikt å redusere utvinning, omsetting, bruk og utslipp av kvikksølv.

Komiteen betrakter i likhet med regjeringen Minamata-konvensjonen som en viktig avtale for Norge. Komiteen ser også et sammenfall av viktige norske interesser både når det gjelder det generelle behovet for å redusere helse- og miljøskadelig forurensning for befolkningen og det spesielle behovet for å hegne om sårbare økosystem i Arktis. Komiteen understreker at kvikksølvforurensning utgjør en særlig alvorlig trussel mot helse og miljø, siden dette tungmetallet akkumuleres i levende organismer og konsentrasjonen stiger jo høyere opp i næringskjedene man kommer. Komiteen understreker at kampen mot kvikksølvforurensning er av global karakter.

Komiteen legger særlig vekt på at Minamata-konvensjonen gir bindende regler for å beskytte helse og miljø mot utslipp av kvikksølv. Avtalens bestemmelser regulerer tilførsel av kvikksølv til markedet fra gruvevirksomhet eller andre kilder, bruk av kvikksølv i produkter og prosesser og utslipp til luft

og vann. Den har et eget kapittel om bruk av kvikksølv i småskala og håndverksmessig gullgraving, som sammen med utslipp fra kullkraftverk er den største kilden til kvikksølvutslipp. Avtalen regulerer også lagring av kvikksølv og håndtering av avfall. Avtalen vil bidra til å støtte arbeid i utviklingsland for å redusere kvikksølvutslipp gjennom teknisk assistanse og kapasitetsbygging, og det er også en finansiell mekanisme i avtalen.

Komiteen merker seg de prosedyrer regjeringen legger opp til når det gjelder tvisteløsning og regler for endringer i konvensjonen, vedtakelse av nye vedlegg og endringer i vedlegg. Regjeringen anser det for mest hensiktsmessig og administrativt besparende å godta endringer gjennom den hovedprosedyren som konvensjonen legger opp til. Det innebærer at om Norge ikke godtar nye vedlegg eller endringer i disse, må dette meddeles til depositar innen ett år. Tilsvarende prosedyre finnes i Klimakonvensjonen og Kyoto-protokollen. Komiteen støtter regjeringen i synet på dette og understreker at Norge i dag regulerer kvikksølv strengere enn det som følger av Minamata-konvensjonen.

Komiteen har også merket seg at avtalen ikke vil ha administrative eller økonomiske konsekvenser av betydning for Norge, og at det heller ikke er nødvendig med forskrifts- eller lovendring ut fra dagens avtale. Partsbidrag vil bli dekket innenfor Klima- og miljødepartementets budsjettammer. Komiteen noterer at det av artikkel 13 fremgår at partene skal søke å bidra finansielt til å gjennomføre konvensjonen i utviklingsland. Komiteen støtter at Norge på denne måten bidrar til å bekjempe kvikksølvforurensning, og forutsetter at regjeringen følger opp dette arbeidet på en hensiktsmessig måte i tiden som kommer.

Uttalelse fra utenriks- og forsvarskomiteen

Utenriks- og forsvarskomiteen viser til energi- og miljøkomiteens utkast til innstilling datert 9. februar vedrørende Prop. 148 S (2015–2016) Samtykke til ratifikasjon av Minamata-konvensjonen om kvikksølv.

Utenriks- og forsvarskomiteens medlemmer slutter seg energi- og miljøkomiteens utkast til innstilling til Prop. 148 S (2015–2016) og har ingen ytterligere merknader.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råar Stortinget til å gjøre følgende
vedtak:

Stortinget samtykker i ratifikasjon av Minamata-konvensjonen om kvikksølv.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 16. februar 2017

Ola Elvestuen

leder

Marit Arnstad

ordfører

